

KEREKES JÓZSEF

HÁROM KROKI

A pápai látogatás kommentárjára*

Gyermekkori betegségeimnek egyik visszatérő lázáma nem Jancsi és Juliska boszorkánya, a vasorrú bába, holmi dinoszaurusz-fajta, nem is a gonosz mostoha, hanem a hétfejű sárkány volt, annak is olybá kitegyesztett törzse, aminek ha le is metszette az a bizonyos harmadik királyfi egyik-másik fejét, azonnal új nőtt helyébe. Rettegek még ma is az evolúciós folyamatok kiszámíthatatlanságától, mert úgy hirdetik a tévéújságmellékletek tudorai, hogy az evolúció ma is hat, él, virágzik. Ergo, egy ilyen sárkányfaj elébed toppanhat egy csúf napodon, teszem azt a Jovan Nenad cár téren Suboticán-Szabadkán (ez utóbbi spray-vel lefújva). Ezt a félelmet gyógyítandó, már-már kreacionistává lettem, abban a reményben, hogy Isten nem teremthet effajta rémlényeket, amelyek ellen a harmadik királyfi is tehetetlen, hacsak... Hacsak a Grimm-mesék tanulsága szerint nem találkozik egy éhező nénikével, akit öreganyjának tisztel, s neki adja utolsó hamuban sült pogácsáját. Hálából pedig kap egy (ötágú?) sípot, amelyet megfújva a legyőzhetetlennek hitt sárkány a pokol bugyraiba zuhan. Kénköves tűzbe, amely elemésztí sárkányfej-fejlesztő génjeit is.

A mesében ez így jól működik, de mi van akkor, ha a kreacionisták hite nem csálthatatlan, s te beszélve a J. Nenad cár térre egy fia nénikével sem találkozol, s ha mégis, és őt öreganyádnak szólítod, elküld...oda. Pogácsád sincs, mert kenyérre sem telik, de harmadik sem vagy a sorban, mert anyaországod számba se vesz. Akkor ugye síp sincs. Különben is meghalt Illyés, oda a síp (?). No de mi köze e személyes rettegésnek a Horvátországban és Boszniában tett pápai látogatáshoz? Normális közegben az égvilágon semmi! S hogy mégis van, az a látogatás sajtóvisszhangjából ered. Történetesen a Vreme, ez az európai beállítottságáról szónokló hetilap olyan hasonlattal él, amely egy kalap alá veszi e látogatást a Rolling Stones pop-együttes koncertjeivel, illetve hajdani Tito elnökünk tömeggyűléseinek mesterségesen szított hangulatával. Mellékelesen még megolvassa a halottak és hógutát szenvedet-

tek számát is. Ennyi. Eredeti asszociáció, nemde? Azonban mondhatta volna szebben a kis vitéz, például így: A pápa megbékélésre és toleranciára kérte fel a balkáni nemzeteket. "Jézus legyen a ti szegletkövetek, arra építsetek. Az Ő békéjét építsétek e kőszálla...." S boldoggá avatta a jónak, szelídségnek megtestesítőjét, szegények és kitaszítottak gyámolítóját.

Mondhatta volna a kis vitéz, de nem mondta! Amit mondott, az ironikus torzítás, mellébeszélés, olyan elferdüléseknek a lehetséges tűzlobbantó piszkavasa, mint a kizárólagosság, a nacionalista hóbörgés.

Ezzel a kommentárral egyidejűleg a Večernje novosti — előre vetítve a pápa esetleges szerbiai látogatását — két számában is olyan képet mellékel hírmagyarázatához, amikor is a pápa fáradtan ásít a pápamobilben. Képhiány? Képzethiány? Sajnos egyik sem. Útban Európa felé senki sem köteles a pápa gyűrűjét csókkal illetni, de emberségesen üdvözölni illik és kell. Mert ha ezen az úton akarunk haladni, a találkozás elkerülhetetlen lesz veled. Egy társadalom demokratizálódásának egét nem biztosítják sem bombázó repülőrajok, sem megfigyelő műholdállomások seregei, mindez csak annyit ér, mint Csaba királyfi mentőcsapata vészhelyzetünkben, ha mi itt lenn nem teszünk semmit, nem őrizzük minden érzékszervünkkel, éjjel és nappal, fáradhatatlanul...

A sárkányfej, ime, újra kinő. Ezért bennem a félelem. Keressük hát mindannyian összefogva azt a bizonyos sípot! Itt az ideje.

Mea culpa

Én pedig erről nem írok, csaptam le a tollat, amikor Amfilohije érsek Đinđić kormányfő ravatala fölött elhangzott gyászbeszédének kivonatait olvastam. Érdemes-e reagálni minden véletlenszerű kisiklásra – gondoltam, feledve, hogy az élet ilyen „véletlenszerű” megnyilvánulásait a darwinizmus az új létformák, következőképpen akár embertípusok melegágyának is tekinti.

*Az író a Református Egyházközösség tagja

Amelyek a társadalom egészére nézve, eltekintve a gondolkodásmód megengedhető, sőt kíváncságot más-ságától, egy adott pillanatban és környezetben nem feltétlenül hasznosak. Az illemeről nem is beszélve. Nos, hogy mennyire igazuk van a darwinistáknak, s mennyire tévedünk mi, akik szemlelunyva elmegyünk az ilyen és hasonlórú megnyilvánulások mellett, bizonyíték-ként álljon itt a következő eseménysorozat: Amfilohije maga Pál őszentsége tudtával prédikált a ravatal fölött, Amfilohije üzent Carla de Pontenak Hágába. Amfilohije és Filaret a mileševoi vladika szerepelnek azon a listán, akiket nemkívánatos személyeknek tekintenek az EU tagországokban. Filaret interjújában egyértelmű a válasz: „ha hívnának, se mennék”... „szeretnék segíteni Karadžićnak és Mladićnak, a szerb nép és a pravoszlávság védelmezőinek” stb. Ez már ugyebár egy-értelmű és csöppet sem véletlenszerű. Nem az, mert meg lehet jósolni a következő lépést, mondja a valószínűségi számítás teóriája, amit én álomban sem merek pillanatnyilag megtenni. Mondjuk úgy: ez most nem téma. Látva a jelenség burjánzását, nem kis bűntudattal visszalapoztam azokhoz a napi események-hez, amikor is a ravatal feletti beszéd elhangzott. Mit is mondott Amfilohije, alias Risto Radović? Ma már fontos, hiszen egyfajta programbeszédnek is tekinthető.

Talán elítélte a háborús készülődést, mint tette azt nemrég a római pápa? Talán Srebrenicát említette volna, hiszen Boszniában már készülődtek a hatszáz identifikált civil áldozat temetésére, esetleg a Legija vezette bűnbanda terhére tett célzásokat?

Még ma is gyötörne a kíváncsiság, ha a Politika ez év március 30-i számában fel nem fed részleteket Amfilohije beszédéből. Íme a család és mások által inkriminált szöveg: *„az Obrenovićokhoz hasonlóan, testvéri kezét nyújtott Európának és a világnak”, s tette ezt „amikor népének feje fölött a pilátusi törvénykezés fűgött”. Beszéde végén „feloldozta bűnei alól”, amelyek közül nyilván a legsúlyosabb a megölt kormányfő együttműködése „a pilátusi törvénykezőkkel”, ami egy-értelműen Milošević hágai kiadatására utal, hiszen ez a szervezet „nem tekinthető sem isteni, sem emberi igazságszolgáltatásnak”. Ezzel a tettevel „bár Ő tekintélyre tett szert, népére szégyent és gyalázatot hozott a történelem előtt.” A szégyent és gyalázatot súlyosbítja a tény, hogy mindez — horribile dictu — „történt Vidovdan napján”. Imígyen szól Amfilohije, Montenegro és Skadar főpapja, feledve hogy a máskéntgondolkodás-nak is van bontonja. Hát ezért a tettért nem jár vastaps — mondanám én —, de mint akit pofoncsaptak, arcom-*

ra fagy a bárgyú melázás a szöveg fölött: ez a beszéd és tett rám is vonatkozhat, és érint mindenki mást, aki nem Amfilohije, de genere Radović szerint gondolkodik.

Részemről íme az önkínzó vallomás, afféle testamentum: elismerem, hogy bűnös vagyok, mivel a hágai tribunált nem tartom pilátusi törvényszéknek. Bűnös vagyok abban is, hogy a tribunál ítéleteit nem vonatkoztatom a szerbiai népre. Vétkes vagyok... mit vétkes: egy nímánd, egy bugris outsider, mert nekem suviksz, ha az a bizonyos kiadatás karácsony napjára, ramazán hónapjára vagy akár sabbathra esik. Vétkemét súlyosbítja, hogy — csupa nagy betűvel mondom — NEM KÉREK FELOLDOZÁST, nem vállalom a Canossa-járást, kerüljek emiatt a megtisztított mennyország helyett a pokol hetedik bugyrába is, ahol tudtommal az ördögök minden hajnalban tökönrúgással ébresztenek.

Mellesleg Amfilohije érsek Cetinje városában él, szabad idejében verseket ír. Közlebbi cím: Vladicsin dvor. Közlöm ezt az irodalombarátok miatt, akik esetleg rendelni óhajtanak a költő dedikált műveiből. Ha az olvasónak a versírással kapcsolatban annak a személynek a neve ugrik be, mint nekem, jó sínen haladunk!

Az alkotmányvitához

Írják már Szerbia alkotmányát! Mondhatnók, megszokott dolog: úr ír, azaz írna, ha már az első paragrafus megszerkesztése körül az a bizonyos babaruha nem feslett volna ronggyá. De ronggyá lett, mert a DP és az SZDP nem tudja eldönteni kié is Szerbia: a szerb nemzeté avagy Szerbia polgáraié. Ha a polgári vagy a nemzetállam megfogalmazásai közt kell választani, mi, a Vajdaságba rekedt magyarok egyszerűen reagálunk: polgári társadalom tagjai akarunk lenni. A Tanú szólamával élve azonban: erről most ne is nyissunk vitát, inkább vessünk egy pillantást szűkebb pátriánk másként gondolkodóira.

A véleményezőök tarka seregéből nem szabad szó nélkül hagyni Dragoljub Zbiljić hozzászólását, amit a Večernje novosti közöl. Ezt az urat az újvidéki Ćirilica egyesület elnökeként tartják számon. A nemzet írását őrizni és megőrizni illik, mint a nemzet tudat egyik zálogát. Mi is ezt tesszük a magunk módján. De mi köze egy írásvédő testületnek az alkotmány preambulának megírásához, azonkívül, hogy feltételezem tökéletes cirill írásmóddal készül majdan? Nos, Zbiljić úr szerint a megírandó alkotmány körül kompetencia nélküli jogászokból, firkancokból álló siserahad gyűlt össze, akik odadobnák, szétforgácsolnák az államot Szerbia polgá-

rainak, egy amorf masszának, tulajdonképpen senki-nek, mint annak idején a társadalmi tulajdonnal tették. Ezzel a tettel az állam ebek harmincadjára jut, legyen-gül, szétesik. A kohéziót, a kötőanyagot ugyanis csakis a szerbséghez tartozók képezhetik. Ez az úr semmit sem tanult az elmúlt évtized történelméből. Órák helyett éveket hagyott ki a tananyagból.

Íme hogyan is festene az elhíresült preambulum Zbiljić megszerkesztésében: „Szerbia a szerb nép álla-ma és azoké a nemzeti kisebbségké, amelyek elismer-rik a szerb nép államiságát”. Íme a csattanó! Zbiljić úr elismerést vagy elismervényt követel tőlem, tőled, és még húzegynehány nemzeti közösségtől írásban, es-küvel, pecséttel (hogyan másként?) A pecsétet Ő adja. Ő a pecsétőr. A Lord high cancellar. Megszab, megmér, felértékel, dönt. Bejön egy kép: egy trikóüzlet előtt áll egy félmeztelen férfi. Asszonykája forgatja, mint nyár-son a bárányt, s hol a hátához, hol a melléhez illeszt egy-egy trikót. Egyet, kettőt, tízet. A férfi türelmesen fo-rog. Erre mondják: papucs. A papucs ez esetben meg-mérettetik s a jófene tudja mit ki nem ad még a nadrág-

ba bújt asszonynak kénye-kedve. Feltételezem ekép-pen járna el Zbiljić úr is velünk, feltéve, ha mind a húsz-egynehány itt élő nemzeti kisebbség hajlandó papucs-ban járni. És ha nem?! Ha megtagadja egy is közü-lünk? Mit ír erről a preambulum lábjegyzetében, milyen sors vár rájuk? Kitagadás, kirekesztés, kizsupolás, karóba húzás?

Ki ne hagyjam: példákat is említ, államokat sorol fel, melyek nemzeti államnak titulálták magukat: Horvátor-szág, Szlovénia, Macedónia. Arról persze mélyen hall-gat, mi is történt ezekben az államocskákban az elmúlt évek alatt.

Az az önhittség, mértéktelen önimádat, amit Zbiljić úr saját maga iránt táplál, azt a látszatot igyekezve kel-teni, hogy ő az a sokoldalúan művelt és hiteles ember, akire ennek a közösségnek szüksége van, hogy az megtudja, mi is az érték a XXI. században – lehetne akár nevetséges is: akkor ne ébresszük fel. Ám a mi környezetünkben élve, lehet egy tragikus hongkongi járvány tűzfészke is, ezért nem tartom feleslegesnek farkast kiáltani.